

Nieuwsbrief VEAN ERF Updates - Nummer 20, 2020

Nummer 20, 2020

Redactie: mr. F.M.H. Hoens.

INHOUDSOPGAVE

Hof

[Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, ECLI:NL:GHARL:2020:7245](#) 15-09-2020

[Gerechtshof 's-Hertogenbosch, ECLI:NL:GHSHE:2020:2757](#) 08-09-2020

[Gerechtshof Amsterdam, ECLI:NL:GHAMS:2020:2320](#) 01-09-2020

[Gerechtshof Den Haag, ECLI:NL:GHDHA:2020:1721](#) 04-08-2020

Rechtbank

[Rechtbank Limburg, ECLI:NL:RBLIM:2020:6975](#) 16-09-2020

[Rechtbank Noord-Holland, ECLI:NL:RBNHO:2020:7005](#) 26-08-2020

[Rechtbank Noord-Holland, ECLI:NL:RBNHO:2020:6845](#) 26-08-2020

[Rechtbank Noord-Holland, ECLI:NL:RBNHO:2020:6953](#) 23-07-2020

RECHTSPRAAK

Testament 104-jarige curanda met toestemming van kantonrechter tot stand gekomen. Hof verklaart testament desondanks nietig.

X is in 2013 onder curatele gesteld wegens een geestelijke stoornis (dementie). In 2015 geeft de kantonrechter X (dan 104 jaar oud) toestemming om haar testament uit 2012 te wijzigen (art. 4:155 lid 2 BW), onder de voorwaarde dat het testament binnen een maand en in aanwezigheid van twee getuigen wordt opgesteld. Dit gebeurt daags na de toestemming. Na het overlijden van X stelt neef Y – die in het eerste testament tot erfgenaam was benoemd en in het tweede slechts een legaat krijgt – dat het tweede testament nietig is, omdat het onder invloed van een stoornis van de geestesvermogens van X tot stand zou zijn gekomen. Volgens de rechbank had Y onvoldoende aangetoond dat X bij het passeren niet wilsbekwaam was (ECLI:NL:RBDHA:2018:4815). In het tussenarrest van 30 juli 2019 (ECLI:NL:GHDHA:2019:2039) twijfelde het hof hieraan, mede gelet op de complexiteit van het testament (vererving naar een nog op te richten fonds), de complexe fiscale gevolgen, de verwevenheid van personen en functies en de rol van de curator als initiatiefnemer.

Na getuigenverhoren – van onder meer de kantonrechter die toestemming verleende, de curator en de instrumenterend notaris – concludeert het hof dat het laatste testament nietig is (art. 3:34 lid 2 BW). Niet is komen vast te staan dat X de rechtsgevolgen van haar handelen kon overzien bij het opstellen van het testament in 2015. Het voorlaatste testament (uit 2012) herleeft.

Het hof wijst er onder meer op dat het tot de kernverantwoordelijkheid van de notaris behoort om in te staan voor een vrije en onafhankelijke wilsvorming van erflater. Dit betekent dat de notaris in ieder geval de testateur alleen moet hebben gesproken bij het opgeven van zijn wil en alleen moet zijn met de testateur bij het passeren van het testament, ook al verzoekt erflater zelf om de aanwezigheid van een derde of zou de derde niet deelnemen aan het gesprek. De notaris moet acht slaan op het risico van (non-verbale) beïnvloeding. Een uitzondering kan worden gemaakt voor een professionele adviseur zoals een fiscalist of accountant, zij het slechts in de beginfase van het opstellen van het testament. De onderhavige curator is bij alle gesprekken aanwezig geweest, maar kan niet als een professionele adviseur worden gezien. De curator vertegenwoordigt erflater niet bij het maken van een uiterste wil,

een hoogstpersoonlijke rechtshandeling. Artikel 4:55 lid 2 BW maakt dat niet anders.

Overigens valt het hof erover dat het testament pas bij het passeren ervan is besproken met X. Dit acht het hof in geval van een onder curatele gestelde te laat, uitzonderingen daargelaten. Ook geeft het hof er blijk van dat de notaris X had moeten wijzen op de verschillen met het testament uit 2012. De notaris had dit testament kunnen opvragen bij X of de curator. Juist met betrekking tot kwetsbaren in onze maatschappij – zoals in dit geval X – dient de notaris zeer zorgvuldig met hun belangen om te gaan, aldus het hof.

De complexiteit van het testament is relevant voor de beoordeling van de wilsbekwaamheid van de testateur, volgens het hof. Naarmate de complexiteit toeneemt, dient nauwkeuriger beoordeeld te worden of de betrokkene, in dit geval een wegens dementie onder curatele gestelde vrouw van 104 jaar, het ook daadwerkelijk heeft begrepen. De notaris moet de juridische wil(sbekwaamheid) van de testateur vaststellen bij het testen (art. 4:55 lid 3 BW). De kantonrechtelijke goedkeuring maakt dat niet anders.

Overigens heeft de kantonrechter slechts beperkt onderzoek verricht naar de specifieke situatie van X, zodat ook uit de verleende toestemming niet kan worden afgeleid dat X wist waar zij mee bezig was.

Instantie: Gerechtshof Den Haag

Datum uitspraak: 04-08-2020

ECLI: ECLI:NL:GHDHA:2020:1721

Zaaknummer: 200.242.359/01

Rechters: A.E. Sutorius-van Hees, A.N. Labohm en L.A.G.M. van der Geld

Wetsartikelen: 3:34 BW en 4:55 BW

RECHTSPRAAK

Legitimaris verzoekt executeur om informatie en voorschot. Kantonrechter onbevoegd.

Een onderfd kind vordert bij de kantonrechter veroordeling van de executeur tot het verstrekken van informatie ter berekening van haar legitieme portie (art. 4:78 lid 1 BW), evenals een voorschot daarop van 15.000 euro. De kantonrechter acht zich niet bevoegd.

Volgens het kind wordt algemeen aangenomen dat de kantonrechter bevoegd is ter zake van een vordering als bedoeld in artikel 4:78 lid 1 BW, omdat de kantonrechter ook bevoegd is bij een verzoek op grond van artikel 4:78 lid 2 BW. De kantonrechter ontkent dat dit algemeen wordt aangenomen.

De vordering op grond van artikel 4:78 lid 1 BW is van onbepaalde waarde, zodat de kantonrechter niet bevoegd is. Dat is slechts anders als duidelijke aanwijzingen bestaan dat de vordering geen hogere waarde vertegenwoordigt dan 25.000 euro. Die aanwijzingen ontbreken hier. Door zich nadrukkelijk alle rechten voor te behouden, heeft het kind ook geen afstand gedaan van het eventuele meerdere boven de 25.000 euro.

De kantonrechter verwijst de vordering op basis van artikel 4:78 lid 1 BW en de daarmee onlosmakelijk verbonden vordering van het voorschot naar een andere afdeling van de rechtbank.

Instantie: Rechtbank Limburg

Datum uitspraak: 16-09-2020

ECLI: ECLI:NL:RBLIM:2020:6975

Zaaknummer: 8149586 CV EXPL 19-7476

Rechters: R.P.J. Quaedackers

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Tuchtrecht. Beoordeling wilsbekwaamheid testateur door kandidaat-notaris. Verantwoordelijkheid waargenomen notaris.

Een oom van X heeft in 2015 en in 2017 een testament gemaakt. Het laatste testament behelst enkel de benoeming van een mede-erfgenaam van X tot executeur-afwikkelingsbewindvoerder.

Volgens X was de oom bij het opstellen van het laatste testament niet wilsbekwaam. De oom leed op dat moment aan dementie en was met rechterlijke machtiging opgenomen op een gesloten afdeling van een verpleeghuis.

Volgens het hof is de kandidaat-notaris die het laatste testament passeerde voldoende alert geweest op de wilsbekwaamheid van erflater en bestond voor de kandidaat-notaris onvoldoende aanleiding om het stappenplan beoordeling wilsbekwaamheid te volgen en nader onderzoek te doen. Het hof hecht aan de volgende omstandigheden: (1) de kandidaat-notaris heeft erflater in een kort tijdbestek een aantal keer gesproken zonder dat iemand anders daarbij aanwezig was, (2) erflater was consistent in zijn wensen en maakte op de kandidaat-notaris de indruk dat hij de gevolgen van zijn handelen kon overzien, (3) de reden van opname van erflater in het verpleeghuis is door de kandidaat-notaris met erflater besproken, (4) er was geen sprake van een complex te noemen testament en erflater kon uitleggen waarom hij zijn testament wilde

wijzigen, en (5) de kandidaat-notaris was (destijds) niet bekend met de rechterlijke machtiging voor gedwongen opname.

De klacht tegen de notaris, in wiens waarneming de kandidaat-notaris het testament passeerde, verklaart het hof ook ongegrond. Een waarnemend kandidaat-notaris handelt in beginsel niet onder de verantwoordelijkheid van de waargenomen notaris en de notaris heeft geen bemoeienis gehad met het opstellen en passeren het testament.

Instantie: Gerechtshof Amsterdam

Datum uitspraak: 01-09-2020

ECLI: ECLI:NL:GHAMS:2020:2320

Zaaknummer: 200.268.974/01 NOT

Rechters: J.W.M. Tromp, A.R. Sturhoofd en J.W. van Zaane

Wetsartikelen:

RECHTSPRAAK

Onterving echtgenote door vermogende erflater. Onvoldoende aanwijzingen voor geestelijke stoornis.

De echtgenoot van X laat bij zijn overlijden in 2013 ruim 26 miljoen euro na aan twee goededoelinstellingen als enige erfgenamen. Volgens X was erflater wilsonbekwaam bij het opmaken van het testament en is het daarom nietig (art. 3:34 lid 2 BW). Het betreft een testament uit 2012 dat een eerder testament uit 2006 herroept. In beide testamenten bedenkt erflater de goededoelinstellingen ruim. Met name de kinderen van X worden in het laatste testament minder ruim bedacht. X is aangewezen als legataris (vruchtgebruiker) in plaats van erfgenaam.

X moet niet alleen stellen dat erflater leed aan een geestelijke stoornis, maar ook dat deze stoornis een redelijke waarneming van de bij de handeling betrokken belangen belette. De rechtbank kwam eerder tot de conclusie dat X hierin niet slaagt (ECLI:NL:RBMNE:2017:1324).

Volgens X is erflater door een geestesstoornis veranderd van 'family man' in een humeurige man met stemmingswisselingen en zonder empathie. Hij zou geobsedeerd zijn geraakt door zijn wens om geen belasting te betalen. Er zijn personen die bij erflater een gedragsverandering hebben ervaren en personen die dat niet hebben ervaren. Beide partijen hebben rapporten van partijdeskundigen ingebracht die elkaar tegenspreken.

In een tussenarrest (ECLI:NL:GHARL:2019:6343) heeft het hof een deskundige benoemd om de geestelijke gesteldheid van erflater nogmaals te beoordelen. Volgens dit deskundigenbericht is niet komen vast te staan dat erflater bij het testen in 2012 wilsonbekwaam was.

Hoewel deze uitkomst onbevredigend zal zijn voor de echtgenote en het gissen blijft naar de redenen van erflaters testamentaire keuzes, zijn deze onomkeerbaar en zullen de nabestaanden deze moeten aanvaarden, aldus het hof in een slotopmerking.

Instantie: Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden

Datum uitspraak: 15-09-2020

ECLI: ECLI:NL:GHARL:2020:7245

Zaaknummer: 200.217.887/01

Rechters: O.E. Mulder, W.P.M. ter Berg en M.E.L. Fikkers

Wetsartikelen: 3:34 BW

RECHTSPRAAK

Verzoek benoeming vereffenaar afgewezen. Ontoereikend verzoekschrift.

Een van de zeven erfgenamen van erflater verzoekt om benoeming van een vereffenaar in de nalatenschap op grond van artikel 4:203 lid 1 onder a BW. De rechtbank wijst het verzoek af, omdat het verzoekschrift niet voldoet aan artikel 278 lid 1 Rv.

Dit artikel vereist dat het verzoek is voorzien van een duidelijke omschrijving en de gronden waarop het berust. In het verzoekschrift staat enkel dat het niet lukt om de nalatenschap te vereffenen dan wel verdelen.

Het is de rechtbank niet duidelijk waarom om een vereffenaar wordt verzocht. Blijkens de verklaring van erfrecht hebben alle erfgenamen verzoeker gemachtigd om de nalatenschap af te wikkelen en behoort verdeling niet tot de bevoegdheid van de vereffenaar. Daarnaast moeten de erfgenamen instemmen met het verzoek voordat een vereffenaar kan worden benoemd, maar laat verzoeker na hun de actuele adresgegevens te verstrekken.

Bij gebreke van een nadere motivatie van het verzoek en de actuele adresgegevens – waar de rechtbank herhaaldelijk om heeft gevraagd – wijst de rechtbank het verzoek af.

Instantie: Rechtbank Noord-Holland

Datum uitspraak: 23-07-2020

ECLI: ECLI:NL:RBNHO:2020:6953

Zaaknummer: C/15/288516 / HA RK 19-101

Rechters: S.M. Auwerda

Wetsartikelen: 4:203 BW en 278 Rv

RECHTSPRAAK

Kantonrechter beveelt notariële boedelbeschrijving.

Een kleinkind en zeven kinderen erven van grootmoeder. Het kleinkind verzoekt de kantonrechter met succes om een bevel tot notariële boedelbeschrijving (art. 672 Rv), onder oplegging van een dwangsom.

Partijen zijn in een strijd gewikkeld over de afwikkeling van de nalatenschap. De kinderen houden stukken achter. Het kleinkind heeft er volgens de kantonrechter voldoende belang bij dat er openheid komt over de samenstelling van de nalatenschap, al was het maar om zich een afgewogen oordeel te kunnen vormen over zijn erfrechtelijke positie.

De kosten van de boedelbeschrijving komen ten laste van de nalatenschap.

Instantie: Rechtbank Noord-Holland

Datum uitspraak: 26-08-2020

ECLI: ECLI:NL:RBNHO:2020:6845

Zaaknummer: 8307889 EJ VERZ 20-40

Rechters: M.C. van Rijn

Wetsartikelen: 672 Rv

RECHTSPRAAK

Testament nietig wegens wilsontbreken.

De rechtbank verklaart voor recht dat erflaatsters testament nietig is wegens wilsontbreken (art. 3:34 BW).

Kort voor het testen is een mentorschap en bewind uitgesproken ten aanzien van erflaatster. Familienotariss A weigert medewerking aan haar testament na een zeer uitgebreide medische verklaring dat erflaatster niet in staat is haar erfrechtelijke wil te bepalen.

Een tweede arts verklaart op verzoek van enkele familieleden dat erflaatster wel voldoende wilsbekwaam is, maar lijkt daarbij niet op de hoogte van de eerste medische verklaring. Deze familieleden benaderen vervolgens notaris B die het testament passeert, eveneens zonder wetenschap van de eerste medische verklaring en verdere voorgeschiedenis.

Voor een redelijke waardering van de bij een testament betrokken belangen is vereist dat erflaatster ten tijde van het maken daarvan in staat was op het gebied van erfrecht in vrijheid keuzes te maken, beslissingen te nemen en de gevolgen daarvan te overzien en kenbaar te maken. Ook moest zij ten tijde van het testen in staat zijn de informatie of voorlichting die zij van de notaris kreeg zodanig te begrijpen dat zij deze bij haar keuzes en beslissingen kon betrekken. Hoe zwaarder de geestesstoornis, hoe ingrijpender de beslissing en hoe zwaarwegender de belangen, des te hoger zijn de eisen die aan een redelijke waardering mogen worden gesteld (ECLI:NL:GHARL:2017:9390).

In dit geval is sprake van een ingrijpende wijziging. Erflaatster heeft haar dochter, die zij kort tevoren een algemene volmacht had gegeven, impliciet onterfd en kleinkinderen en burens tot erfgenamen benoemd. Volgens de rechtbank berusten de uiterste wilsbeschikkingen niet op de wil van erflaatster. Daarmee zijn ze nietig.

Instantie: Rechtbank Noord-Holland

Datum uitspraak: 26-08-2020

ECLI: ECLI:NL:RBNHO:2020:7005

Zaaknummer: C/15/297999 / HA ZA 20-26

Rechters: M.C. van Rijn

Wetsartikelen: 3:34 BW

RECHTSPRAAK

Diverse geschilpunten na beroep op legitieme portie.

Moeder overlijdt in 2015. Kinderen A en B aanvaarden de nalatenschap beneficiair. Kind B was al jarenlang uit beeld. Kind A en zijn gezin onderhielden tot overlijden intensief contact met moeder.

Kind B beroept zich op zijn legitieme portie. In geschil is welke giften van moeder in aanmerking komen bij de berekening van de legitieme portie en de inkorting door B.

Het hof oordeelt onder meer dat de jaarlijkse schenkingen in de laatste jaren van moeders leven aan A en zijn twee kinderen tot de belastingvrije bedragen (in totaal zo'n 60.000 euro) meetellen voor de legitimaire massa (art. 4:65 BW) en inkorting (art. 4:89 BW). Het zijn geen gebruikelijke giften in de zin van artikel 4:69 lid 1 onder b BW, gelet op het beperkte vermogen van moeder.

Voorts stelt kind B de beneficiaire aanvaarding door kind A ter discussie. Volgens B heeft A de nalatenschap stilzwijgend zuiver aanvaard (art. 4:192 lid 1 oud BW, geldend tot 1 september 2016). Of uit gedragingen stilzwijgende aanvaarding kan worden afgeleid, hangt af van de omstandigheden van het geval (HR 22 mei 2015, ECLI:NL:HR:2015:1284). Het hof wijst voorts op het recht van beraad (art. 4:185 BW) en de mogelijkheid dat beschikkingshandelingen onder beheer kunnen worden begrepen (HR 21 november 2008, ECLI:NL:HR:2008:BD5985). Ook neemt het hof in overweging dat kind A intensief contact had met moeder en haar administratie deed en kind B geheel uit beeld was.

Volgens het hof geldt de opslag van bezittingen van moeder bij A en zijn kinderen en het afgeven van kleding aan de kringloop in de gegeven omstandigheden niet als daad van zuivere aanvaarding. De kamers van moeder in twee verzorgingshuizen moesten snel ontruimd worden.

Kind A heeft op moeders sterfdag 500 euro van haar rekening opgenomen voor eventuele noodzakelijke uitgaven en naar eigen zeggen conform moeders wens besteed aan een verjaardagscadeau voor haar achterkleindochter en voldoening van een belastingaanslag van moeder. In de gegeven omstandigheden leidt ook dit nog niet tot zuivere aanvaarding. Nu

kind B de besteding betwist, moet kind A de besteding echter nader aantonen.

Het hof kan de legitimaire vordering van B nog niet berekenen, omdat de vereffening nog niet is afgerond en de vereffeningskosten nog niet vaststaan. Dit betekent dat nog niet vaststaat wat kind B uit de nalatenschap verkrijgt en als zodanig toegerekend wordt op zijn legitieme (art. 4:71 BW).

Instantie: Gerechtshof 's-Hertogenbosch

Datum uitspraak: 08-09-2020

ECLI: ECLI:NL:GHSHE:2020:2757

Zaaknummer: 200.239.533_01

Rechters: M.G.W.M. Stienissen, M.E. Smorenburg en T.J. Mellema-Kranenburg

Wetsartikelen: 4:65 BW, 4:71 BW en 4:89 BW